

RAVNKEL FRØJSGODES SAGA

Kapitel 1

alliteration - bogsbarn
"P. O. S. S."

På kong Harald Hårfagers tid – han var søn af Halvdan Svarte, der var søn af Gudrød Jagtkonge, som igen var søn af Halvdan den Gavgilde og Madkarrige, en søn af Øjstein Fjært, der atter var søn af svenskekongen Olav Træhugger – kom en mand ved navn Halfred sejlene til Island og landede ved Breddalen, nede for Fljotsdalsherred. Med sig på skibet havde han sin kone og en søn, som hed Ravinkel. Han var femten år, en lovende og dygtig ung mand.

Halfred byggede sig en gård. Om vinteren døde en udenlandsk trælkvinde, som hed Arntrud. Efter hende blev gården kaldt Arntrudssted. Om foråret flyttede Halfred sin gård nordpå over fjeldsletten og slog sig ned i Gededal.

En nat drømte han, at en mand kom til ham og sagde: „Det er meget uforsigtigt af dig, Halfred, at ligge her; flyt du din gård vestpå over Lagarfljot; der venter lykken dig.“ Derefter vågner han og flytter sine ejendele over Rangå til Tunge til den gård, der siden da har heddet Halfredssted. Her blev han boende, til han blev gammel. På sin tidligere gård efterlod han en galt og en gedebuk. Samme dag som Halfred var draget bort, styrtede et fjeldskred ned over gårdens bygninger, hvorved de to dyr omkom. Af den grund kaldes stedet siden Gededal.

Kapitel 2

Om sommeren red Ravnkel ofte op over fjeldsletterne. På den tid var Jøkelsdalen helt bebygget op til broen over Jøkelså. Ravnkel red op over Fljotsdalsfjeldsletten og fandt en ubeboet dal, der strakte sig ud fra Jøkelsdalen. Den dal forekom ham bedre egnet til beboelse end andre dale, han før havde set.

Da Ravnkel kom hjem, bad han sin fader om at skifte med ham, idet han forklarede, at han agtede at begynde for sig selv. Dette var hans fader indforstået med, og han bygger sig så en gård i den omtalte dal og kalder den Adelbol. Ravnkel blev gift med Odbjörg, en datter af Skjoldulf fra Laxådalen. De fik to sønner; den ældste hed Tore og den yngste Asbjørn.

^{nykel} Da Ravnkel havde taget land ved Adelbol, beredte han stort blot. Han lod indrette et rummeligt gudehov. Der var ingen gud, Ravnkel elskede højere end Frøj, og han gav han halvpert i alle de bedste dyr, han ejede. Ravnkel tog hele dalen ind under sin besiddelse og gav folk land, men ville så også være deres overhoved og gjorde sig til deres høvding. Af den grund fik han tilnavnet Frøjs gode. Han respekterede kun i ringe grad sine medmenneskers rettigheder, men var i øvrigt dygtig og i besiddelse af mange værdifulde egenskaber. Han tvang Jøkelsdalsmændene til at være sine tingmænd. Mod sine egne mænd var han medgørlig og venlig, men strid og stivsindet mod Jøkelsdalsmændene, og de nød ingen retfærdighed fra hans side. Ravnkel var ofte indblandet i tvekamp og betalte aldrig bøder til nogen, hvad de så end stillede op.

Fljotsdalsfjeldsletten er vanskelig at færdes på, meget stenet og sumpet, men alligevel rider fader og søn

ofte på besøg hos hinanden, fordi der var godt sammenhold og udmærket forståelse imellem dem. Halfred syntes, vejen var besværlig, og søgte derfor vej over de fjelde, som findes i Fljotsdalshøjsletten. Han fandt der en vej, der var mere tør, men længere. Den hedder nu Halfredsvej. Den vej drager kun de, der er bedst stedkendt på Fljotsdalsfjeldsletten.

Kapitel 3

Bjarne hed en mand, der boede på gården Laugarhus i Ravnkelsdal. Han var gift og havde med sin kone to sønner, Sam og Øjvind, smukke og lovende unge mænd begge to. Øjvind var hjemme hos sin fader, men Sam var gift og boede nordpå i dalen på gården Leikskåle. Han var meget velhavende og selvbevidst, dertil lovkynig. Øjvind blev købmand og søfarer; han tog til Norge og var der om vinteren. Derfra rejste han videre ud og tog ophold i Miklagård. Her kom han i stor anseelse hos grækerkongen og blev der et stykke tid.

Ravnkel ejede et dyr, som var ham mere værd end noget andet; det var en brun hingst med en sort stribe hen ad ryggen; han kaldte den Frøjfaxe. Han gav sin ven Frøj halvpert i den hest. Denne hest elskede han så højt, at han svor en dyr ed på at dræbe enhver, der red på den uden hans vilje.

Kapitel 4

Torbjørn hed en mand; han var broder til Bjarne og boede på gården Hol i Ravnkelsdal lige over for Adel-

bol mod øst. Torbjørn var fattig og havde mange at sørge for. Hans ældste søn hed Ejnar, en stærk og dygtig ung mand.

Et forår sagde Torbjørn til Ejnar, at han blev nødt til at søge sig en plads, „fordi jeg ikke har brug for mere arbejdskraft, end der kan ydes af de folk, der er for hånden, og du vil sagtens kunne få en plads, så dygtig du er. Når jeg beder dig drage hjemmefra, skyldes det ikke mangel på kærlighed, men mere min evneløshed og fattigdom. Mine andre børn vil kunne hjælpe til med arbejdet nu, og du vil lettere kunne få en plads end de.“

Ejnar svarer: „Det er lovlige sent, du siger dette til mig, for nu er alle de bedste pladser besat, og jeg bryder mig ikke om kun at have dem at vælge imellem, som de andre har vraget.“

En dag tog Ejnar sin hest og red til Adelbol. Ravnkel sad i stuen. Han tog venligt og vel imod ham. Ejnar spurgte Ravnkel, om han kunne få plads hos ham. Han svarede: „Hvorfor søger du så sent; jeg vil le have taget dig før nogen anden; men nu har jeg fæstet de folk, jeg har brug for, på nær én, og det er til et arbejde, som du sikkert ikke bryder dig om.“ Ejnar spurgte, hvad det var. Ravnkel svarede, at han ikke havde fået fat i nogen til at vogte småkvæget, og det savnede han i høj grad. Ejnar sagde, han var ligeglad med, hvad slags arbejde han blev sat til, men han ville have tjeneste et helt år.

„Så vil jeg straks sige dig vilkårene.“ sagde Ravnkel. „Du skal vogte 50 hunfår på sæteren, skove alt sommerbrændsel og skaffe det hjem. For dette arbejde vil jeg give dig et helt års kost og ophold. Men der er én ting, jeg vil pålægge dig ligesom mine andre kvæghyrder.

Frøjfaxe går omkring i dalen med en flok hopper, ham skal du drage omsorg for sommer og vinter. Og én ting vil jeg advare dig imod: Jeg vil ikke have, at du nogen sinde sætter dig på ryggen af ham, hvor nødvendigt du end kan synes, det er, for jeg har lovet højt og helligt, at jeg vil dræbe den mand, som rider på ham. Der går 12 hopper sammen med ham. Hvilken af dem, du ønsker, skal stå til din rådighed nat eller dag. Gør nu, som jeg siger, for det er et gammelt ord-sprog, at den, der advarer, volder ingen ulykke. Nu ved du, hvordan jeg vil have det.“

Ejnar sagde, at han ikke var så tåbelig at ride på den hest, det var ham forbudt at bruge, når der var mange andre til rådighed.

Kapitel 5

Ejnar drager nu hjem efter sit tøj og flytter til Adelbol. Så blev kvæget drevet gennem Ravnkelsdal hen til den sæter, som hedder Grjotteigssæter. Det gik godt for Ejnar om sommeren, idet der lige til midsommer ikke blev et eneste får borte for ham. Men så forsvandt lige ved 30 hunfår på en nat. Ejnar leder omkring på alle græsgange, men finder dem ikke. De var borte næsten en uge.

En morgen tidligt gik Ejnar ud, da søndentågen lettede og støvregnen holdt op. Han tager en stav i hånden, bidsej og dækken og går så over Grjotteigsaen, der løber forbi sæteren. Men der på den grusede åbred lå de får, der havde været hjemme om aftenen. Han drev dem hjem til sæterhytten og drager så af sted for at lede efter dem, der tidligere var blevet borte. Han får nu øje

på hingsten og hopperne henne på grusbanken og overvejer at få fat i en hoppe til at ride på, idet han mente, han ville komme hurtigere af sted, hvis han red, end hvis han skulle gå. Da han kom hen til hestene og søgte at indfange dem, var de alle sky, fordi de ikke var vant til at blive redet på. Kun Frøjfaxe var rolig; han stod, som han var gravet fast i jorden. Ejnar mærker, at morgenen går, og tænker ved sig selv, at Ravnkel sikkert ikke fik at vide, om han red på hingsten. Han tager nu hesten, giver den bidslet på, lægger dækkenet på dens ryg og rider op langs med Grjotåkløften, op til jøklerne og vestpå langs med jøklerne til det sted, hvor Jøkelsåen strømmer frem under dem, så ned langs åen til Reykjasæteren. Han spurgte alle hyrderne på sæteren, om nogen havde set de savnede får, men det var der ingen, der havde.

Ejnar red på Frøjfaxe lige fra tidligt daggry til sent på eftermiddagen. Hesten bar ham hurtigt af sted og vidt omkring, fordi den lagde alle kræfter i. Ejnar kom i tanker om, at det var på tide at drive de får ind, som var hjemme på sæteren, selv om han endnu ikke havde fundet dem, der var forsvundet. Han red så østpå over højderyggene ind i Ravnkelsdal, og da han kommer ned til Grjotteig, hører han brægen af får fra kløften, som han før var redet langs med. Han drejer så derhen og ser 30 hunfår komme løbende imod sig. Det var dem, der havde været borte hele ugen. Han drev dem nu hjem sammen med de andre får.

Hesten var drivvåd af sved, stærkt stænket med ler og dødtræt. Den væltede sig en tolv gange om og udstødte så en høj vrinsken. Derefter sætter den i fuldt firspring ned ad vejen. Ejnar farer efter hesten for at komme den i forkøbet, så han kan få fat i den og føre

den tilbage til hopperne, men den var så sky, at Ejnar slet ikke kunne komme i nærheden af den.

Hesten galoperer ned gennem dalen og standser ikke, før den kommer til Adelbol. Der sad Ravnkel til bords. Da hesten kommer hjem foran døren, vrinskede den højt. Ravnkel sagde til en kvinde, som vartede op ved bordet, at hun skulle løbe til døren, „for der var en hest, der vrinskede, og det forekom mig, at det var Frøjfaxe“. Hun går hen i døren og ser Frøjfaxe meget ilde tilredt. Hun sagde til Ravnkel, at Frøjfaxe stod uden for døren i en ynkelig forfatning.

„Hvad mon min yndlingshest vil, siden den er kommet hjem?“ siger Ravnkel. „Det varsler næppe noget godt.“

Derpå gik han ud, og da han ser Frøjfaxe, siger han til den: „Jeg synes, du ser ud til at være ilde tilredt, fostersøn, men din forstand har du da i behold, siden du sagde det til mig, og dette skal blive hævnnet. Gå du nu tilbage til dine hopper.“ Den gik straks op gennem dalen til sit stod.

Kapitel 6

Ravnkel går i seng om aftenen og sov natten til ende. Om morgenen lod han sadle en hest til sig og rider op til sæteren. Han var iført mørkt tøj. I hånden havde han en økse og ikke flere våben. Ejnar havde netop drevet fårene sammen i folden; han lå på gærdet og talte dyrene, og kvinderne var i færd med at malke.

De hilste ham. Han spurgte, hvordan det stod til. Ejnar svarer: „Det er ikke gået så godt, for 30 hunfår var borte en hel uge, men nu er de da fundet igen.“

Han sagde, det var ikke noget at regne, „er der ikke sket det, der er værre? Det er heller ikke hændt så ofte, som det kunne ventes, at fårene var løbet bort. Men har du ikke redet på Frøjfaxe i går?“ Han siger, det kunne han ikke nægte. Ravnkel svarer: „Hvorfor red du på denne hest, som det var dig forbudt at ride på, da der dog var nok andre, som du havde lov til at bruge? Jeg skulle endda have tilgivet dig denne forseelse, hvis jeg ikke havde svoret så dyr en ed; men jeg respekterer, at du vedgår din fejl.“ Men ud fra den overbevisning, at en mand ikke bliver til noget, hvis han ikke opfylder et højtideligt givet løfte, sprang han af hesten og dræbte ham med sin økse.

Derefter rider han hjem til Adelbol og fortæller, hvad der er sket. Siden sendte han en anden mand op til småkvæget på sæteren. Han lod Ejnars lig føre fra sæteren og vestpå til brinken og rejste en varde ved dyssen. Den kaldes Ejnarsvarde, og når solen står over den, holdes der midaften på sæteren.

Kapitel 7

Torbjørn på Hol hørte om sin søn Ejnars drab. Budskabet mishagede ham i høj grad. Han tager sin hest og rider over på Adelbol og beder Ravnkel om erstatning for drabet på sønnen.

Ravnkel sagde, at Ejnar ikke var den eneste mand, han havde dræbt, „og du kan ikke være ukendt med, at jeg ikke vil betale erstatning til nogen; det kommer folk til at finde sig i. Alligevel vil jeg sige, at dette drab forekommer mig værre end noget andet, jeg har forvoldt. Du har været min nabo i lang tid, jeg har

kunnet lide dig, og vi er kommet godt ud af det sammen. Der var heller ikke kommet noget alvorligt i vejen mellem mig og Ejnar, hvis han ikke havde redet på hingsten. Men vi må ofte angre, at vi siger for meget; vi kommer sjældnere ud for at måtte angre, at vi sagde for lidt end for meget. Jeg er nu villig til at vise, at jeg finder den gerning, jeg her har gjort, værre end nogen anden, jeg har øvet. Jeg vil forsyne din husholdning med malkekvæg i sommer og med kød af slagtet kvæg til høst; det vil jeg gøre hvert år, så længe du vil føre din egen husholdning. Dine sønner og døtre skal jeg hjælpe dig med at sørge for, så de kan blive sendt udstyrede hjemmefra og komme i gode kår. Og hvis du trænger til noget af det, jeg har rådighed over, så skal du sige til, og du skal fra nu af ikke komme til at savne noget. Du skal føre dit eget hus, så længe du selv har lyst til det, men flytte herhen, når du bliver ked af det, så skal jeg nok forsørge dig, så længe du lever. Lad os så være forligte. Jeg tror, de fleste vil synes, det drab har været mig vel dyrt.“

„Jeg vil ikke tage mod de vilkår,“ siger Torbjørn. „Hvad forlanger du så?“ siger Ravnkel. Da siger Torbjørn: „Jeg vil, at vi skal tage nogle mænd til at afsige voldgiftskendelse i vor sag.“

Ravnkel svarer: „Så vil det få udseende af, at du er min ligemand, og på de betingelser kan vi ikke blive forligt.“

Så red Torbjørn bort og ned gennem herredet. Han kom til Laugarhus, træffer sin broder Bjarne, fortæller ham, hvad der er sket, og beder ham yde sin bistand i denne sag.

Bjarne sagde, at han ikke følte sig som Ravnkels ligemand, „og selv om vi har rådighed over en del pen-

ge, kan vi ikke for alvor strides med Ravnkel, og det er et sandt ord, som siger, at den mand er klog, som kender sin begrænsning. Mange, der har haft mere at råde over end vi, er ved retssager mod ham blevet indviklet i vanskeligheder. Jeg synes, du har vist ringe forstand ved at afslå så gode vilkår, og jeg vil ikke have med denne sag at gøre.“

Torbjørn kom nu med mange nedsættende ord om sin broder og siger, at jo mere brug der var for hans indsats, desto ringere var den. Han rider så bort, og de skilles temmelig køligt.

Han standser ikke, før han kommer ned til Leikskåle; der banker han på døren. Der kom nogen til døren, og Torbjørn beder om at komme til at tale med Sam. Sam hilste venligt på sin frænde og bad ham komme indenfor og blive. Torbjørn trak noget på det. Sam kan se på Torbjørn, at han ikke er glad, og spørger, hvad der er i vejen, og han fortalte så, at hans søn Ejnar var blevet dræbt.

„Det er ikke noget opsigtsvækkende nyt, at Ravnkel slår folk ihjel,“ siger Sam.

Torbjørn spørger, om Sam ville yde ham nogen støtte. „Sagen her er af den slags, at selv om jeg er den, der står den dræbte nærmest, har hugget ikke ramt fjernt fra dig.“

„Har du forsøgt at få oprejsning af Ravnkel?“

Torbjørn sagde, som sandt var, hvordan det var forløbet mellem ham og Ravnkel.

„Jeg har aldrig før hørt om, at Ravnkel har givet nogen et tilbud som det, han har givet dig,“ siger Sam. „Nu vil jeg ride med dig op til Adelbol, og lad os være ydmyge over for Ravnkel og se, om han vil stå ved sit tilbud. Han viser sig nok medgørlig.“

„Det forholder sig sådan,“ siger Torbjørn, „at Ravnkel sikkert ikke er villig længere, men jeg er heller ikke nu mere til sinds at tage mod hans tilbud, end da jeg red fra mødet med ham.“

Sam siger: „Jeg tror, det vil blive vanskeligt at klare sig mod Ravnkel i en retssag.“

Torbjørn svarer: „I unge får ingen fremgang, fordi alting vokser i jeres øjne. Jeg tvivler på, at nogen mand kan have så store uslinge til frænder som jeg. Jeg synes, det er for ringe, at folk som du, der bilder sig ind at være lovkyndige og er hidsige i småsager, ikke vil tage sig af denne sag, der er så soleklar. Det vil blive bebrejdet dig, som rimeligt er, fordi du er den i vor slægt, der er højest på strå. Men nu ser jeg nok, hvad vending sagen vil tage.“

Sam svarer: „Hvad fordel kan du have af, at jeg fører denne sag, når vi så begge med skam må lade den falde?“

Torbjørn svarer: „Det vil nu være en stor trøst for mig, hvis du overtager sagen; så får det gå med den, som det kan.“

Sam svarer: „Nødig går jeg i gang med dette, og jeg gør det kun på grund af vort slægtskab; men det skal du vide, at jeg synes, du er en ringe mand at hjælpe.“

Så rakte Sam hånden frem og overtog Torbjørns sag.

Kapitel 8

Sam lader en hest sadle og rider op gennem dalen til en gård, tillyser drabet og sikrer sig mænd imod Ravnkel. Denne får nys derom og finder det latterligt, at Sam har påtaget sig at føre retssag imod ham.

De dage, man skulle
stævne
Så gik vinteren, og om foråret, da man var nået til stævnedagene, rider Sam hjemmefra op på Adelbol og stævner Ravnkel for drabet på Ejnar. Derefter rider Sam ned gennem dalen og opbyder naboerne til at ride til tings og afgive deres udsagn i sagen, og så forholder han sig roligt, til folk bereder sig til at drage til tings.

Ravnkel sendte da mænd ned gennem dalen for at kalde folk til våben og opbrud. Han drager af sted med sit tingfølge, 70 mand stærkt. Med denne flok rider han østpå over Fljotsdalsfjeldsletten, forbi enden af søen, tværs over landryggen til Skrivedalen, op gennem Skrivedalen og sydpå over Øxeheden til Berufjord og så den lige tingvej til Sida. Der er sytten dagsrejser sydpå fra Fljotsdalen til Tingvold.

Men da han var redet bort fra herredet, kalder Sam folk sammen. Det er mest løse og ledige folk, han får i sit tingfølge, foruden dem, han havde opbudt til at fremkomme med deres udsagn i sagen. Sam forsyner alle disse folk med våben og klæder og kost. Så drager han en anden vej ud af dalen. Han drager mod nord til broen, derpå over broen og videre frem over Mødrødsfjeldsletten; de var på Mødrødal om natten. Derfra red de til Herdebredstunge og så oven om Blåfjeldene og derfra ned i Krogsdalen og så sydpå over Sand og kom ned til Sandefjeld og derfra til Tingvold. Ravnkel var endnu ikke kommet; rejsen gik langsommere for ham, fordi hans vej var længere. Sam tjælder boden til sine tingmænd, men langt fra det sted, hvor Østfjordsfolkene plejer at tjælde. Noget senere kom Ravnkel til tinget. Han tjælder sin bod, hvor han var vant til det, og hørte, at Sam var til stede på tinget. Det forekom ham latterligt. Dette ting var særdeles tal-

rigt besøgt. De fleste høvdinger på Island var til stede. Sam opsøger alle høvdingerne og bad om hjælp og bi-stand. Men de svarede alle det samme, at de ikke mente, de stod i så stor gæld til Sam, at de af den grund ville i strid med Ravnkel Gode og sætte deres anseelse på spil. De siger også, at det er gået de fleste, der har haft rets-stridigheder med Ravnkel, således, at han har bragt skam over dem og tvunget dem til at lade deres sag falde.

Sam går hjem til sin bod, og både han og Torbjørn var triste til mode og frygtede, at deres sag ville falde sådan ud, at de ikke kunne vente andet end spot og skam. – Så bekymrede er de to frænder, at de hverken kan sove eller spise, for alle høvdingerne undslog sig for at støtte dem, selv de, af hvem de havde ventet at få hjælp.

Kapitel 9

Så en morgen tidlig vågner gamle Torbjørn. Han væk-ker Sam og bad ham stå op, „for jeg kan ikke sove.“ Sam står op og kommer i tøjet. De går ud og ned til Øxeåen neden for broen. Der vasker de sig.

Torbjørn sagde til Sam: „Mit råd er, at du lader vo-re heste hente, så vi kan gøre os klar til at tage hjem. Det er nu indlysende, at vi ikke får andet end skam ud af det.“

Sam svarer: „Det er i sin orden, da du kun var opsat på at føre proces mod Ravnkel og ikke ville gå ind på de betingelser, som mangan en, der har et mellemvæ-rende efter sin pårørende, med glæde ville have mod-taget. Du beskyldte både mig og alle andre, der ikke

ville hjælpe dig i denne sag, for at mangle mod. Nu vil jeg ikke give tabt, før alt håb om, at jeg kan få udrettet noget, er ude.“

Det gør så stærkt indtryk på Torbjørn, at han græder. Så ser de vest for åen, længere nede end de sad, at fem mænd kom gående fra samme bod. Det var en høj, men ikke kraftig mand, der gik foran, i løvgrøn kjortel og med et kostbart sværd i hånden; han havde regelmæssige ansigtstræk, var rødmosset og takkelig af udseende, havde lysebrunt hår og en kraftig hårvækst. Denne mand var let at kende, for han havde en lys lok i sit hår på venstre side.

Sam sagde: „Lad os stå op og gå vestpå over åen og møde disse mænd.“

De går nu ned langs åen, og manden, der gik forrest, hilser først på dem og spørger, hvem de er. De sagde deres navn. Sam spurgte så manden, hvad han hed, og han sagde, han hed Torkel, og at han var søn af Tjostar. Sam spurgte ham om slægt og hjemsted. Han sagde, hans slægt stammede fra Vestfjordene, hvor han også selv var vokset op, men at han nu boede i Torskefjord.

Sam spurgte: „Er du gode?“ Han sagde, det var langt fra. „Er du da bonde?“ sagde Sam. Det var han heller ikke, sagde han. Sam sagde: „Hvad er du så?“ Han svarer: „Jeg er løs og ledig; jeg kom herud til Island sidste vinter; jeg har været udenlands syv år og drog til Miklagård, hvor jeg blev kongens håndgangne mand; men nu opholder jeg mig hos min broder Torgeir. „Er han gode?“ spørger Sam. Torkel svarer: „Ja, han er gode over Torskefjord og videre over Vestfjordene.“ „Er han her på tinget?“ spørger Sam. „Ja, det er han.“ „Hvor mange folk har han i sit følge?“ „Han

har 70 mand,“ siger Torkel. „Er I flere brødre?“ spørger Sam. „Der er også en tredje,“ siger Torkel. „Hvem er han?“ spørger Sam. „Han hedder Tormod,“ siger Torkel, „og bor i Gardar på Alptanæs; han er gift med Tordis, en datter af Torolf Skallagrimsson fra Borg.“

„Vil du yde os nogen støtte?“ spørger Sam. „Hvad trænger I til?“ spørger Torkel. „Høvdingers hjælp og styrke,“ siger Sam, „fordi vi har en retssag med Ravnkel Gode om Ejnar Torbjørnssons drab, og vi kunne nok fortrøste os til at få den ført igennem med din hjælp.“ Torkel svarer: „Som jeg sagde, er jeg ikke gode.“

„Hvordan kan det være, at du er blevet sådan tilside-sat, da du dog er høvdingesøn lige såvel som dine brødre?“ Torkel svarede: „Jeg sagde ikke, at jeg ikke havde godedømme, men jeg overdrog det til min broder Torgeir, før jeg drog udenlands; siden har jeg ikke overtaget det igen, fordi jeg synes, det er i gode hænder, så længe han varetager det. Gå I til ham og bed ham om hjælp; han er en fremragende mand, dygtig og i alle måder dannet, ung og ærgerrig. Sådanne mænd er det, I snarest kan gøre jer håb om at få hjælp af.“

Sam siger: „Hos ham vil vi intet opnå, medmindre du støtter vor sag.“

Torkel siger: „Så meget vil jeg love, at jeg snarere vil være med jer end imod, fordi jeg finder det i høj grad på sin plads at kræve oprejsning efter en nær pårørende. Gå I nu i forvejen til boden og gå indenfor. Folkene ligger og sover endnu. I vil se, at der længere inde ligger to soveposer af skind tværs over boden; jeg har ligget i den ene, i den anden sover min broder Torgeir. Han har haft en stor byld på foden, lige siden han kom til tinget, og derfor har han kun fået lidt søvn om

natten. Men i nat gik der hul på bylden, og betændelsen kom ud. Nu er han faldet i søvn og har stukket benet ud af soveposen og frem på fodbrættet på grund af den stærke hede, der er i foden. Lad den gamle mand gå foran og ind gennem boden; han gør indtryk af at være meget svækket af alderdom og at se dårligt. Når du, gamle, så kommer til soveposen, skal du snuble voldsomt, og fald så mod fodbrættet og grib fat i den tå, der er forbundet, ryk i den og læg mærke til, hvordan han tager det.“

Sam sagde: „Du råder os vist så godt du kan, men jeg tror nu ikke, det er tilrådeligt at gøre dette.“

Torkel svarer: „En af delene må I gøre, enten følge mit råd eller lade være at søge råd hos mig.“

Sam siger: „Vi vil gøre, som han har rådet os.“ Torkel sagde, han ville komme senere, „for jeg venter på mine mænd.“

Kapitel 10

Nu begiver Sam og Torbjørn sig af sted og kommer til boden; alle mændene derinde lå og sov. De ser straks, hvor Torgeir ligger. Gamle Torbjørn var forrest og stavrede af sted, meget usikker på benene. Da han kom hen til soveposen, faldt han over mod fodbrættet, griber fat i den syge tå og rykker til. Torgeir vågner derved, sprang op fra soveposen og spurgte, hvem det var, der brasede sådan frem, at de væltede over folks fødder, der var elendige nok i forvejen.

Men hverken Sam eller Torbjørn kunne finde på noget at svare.

Da kom Torkel skyndsomt ind i boden og sagde til

sin broder Torgeir: „Vær nu ikke så hidsig og vred over dette, frænde, det tager du såmænd ingen skade af. Men for mangen en følger tingene sig værre, end han gerne ville, og det hænder da, at han ikke får taget sig så godt i agt, som han ønskede. Det er ikke så underligt, at din fod gør ondt, da den har været meget betændt; det kan du bedst føle. Men det kan også godt være, at den gamle mand dér ikke føler mindre smerte over sin søns død, som han ingen bøder får for, og oven i købet lider han selv mangel på alt. Det føler han bedst, og man kan ikke vente, at den, der må bære på så meget bedrøveligt i sit sind, skal se sig alt for godt for.“

Torgeir siger: „Jeg kan ikke indse, at han skal være vred på mig; det var ikke mig, der dræbte hans søn, og derfor behøver han ikke at lade det gå ud over mig.“ „Han ville heller ikke lade det gå ud over dig,“ siger Torkel, „men han kom til at tage hårdere på dig, end han ville, og det skyldtes hans dårlige syn. Han venter at opnå nogen støtte hos dig, og det er sømmeligt at hjælpe en gammel trængende mand. Det er af nød og ikke af lyst, han kræver erstatning og oprejsning for sin søns drab. Men alle høvdinger undslår sig for at yde disse mænd hjælp og bærer sig derved meget usømmeligt ad.“

Torgeir spurgte: „Hvem er disse mænds anklage rettet imod?“

Torkel svarede: „Ravnkel Gode har dræbt Torbjørns søn sagesløs. Han øver den ene ugering efter den anden, men under ikke nogen oprejsning derfor.“

Torgeir sagde: „Det går mig ligesom de andre, at jeg ikke ved af, at jeg skylder disse mænd så store ting, at jeg vil indlade mig i strid med Ravnkel. Det forekom-

mer mig, at han hver sommer behandler de folk, som han har retsstridigheder med, på samme måde, nemlig sådan, at de får liden eller ingen ære deraf, inden det ender. Det går dem alle ens, og derfor tror jeg, de færreste er lystne efter at give sig i lag med ham, hvis ikke nødvendigheden tvinger dem dertil.“

Torkel siger: „Det er muligt, det ville gå mig på samme måde, hvis jeg var høvding, at jeg ikke ville synes om at strides med Ravnkel. Men sådan ser jeg ikke på det, for jeg ville synes, det er bedst at binde an med en, som alle andre har måttet bøje nakken for tidligere. Jeg ville synes, at min eller den høvdings anseelse ville vokse betydeligt, hvis det lykkedes os at tilføje Ravnkel en ydmygelse, og at det ikke ville gøre noget skår i vor ære, selv om det gik os som de andre. Det, der overgår mange, kan også hænde mig: men den, der intet vover, intet vinder.“

„Jeg ser nok,“ siger Torgeir, „hvordan det har sig med dig; du er sindet at støtte disse mænd. Nu vil jeg overdrage dig mit godedømme, så du kan have samme myndighed, som jeg hidtil har haft. Men siden hen kan vi dele den; støt du så, hvem du vil.“

„Jeg synes,“ siger Torkel, „at godedømmet er i de bedste hænder, hvis du varetager det længst muligt. Ingen under jeg det så godt som dig, fordi du har så mange ypperlige egenskaber fremfor os andre brødre, men jeg er i tvivl om, hvad jeg i øjeblikket skal gøre. Men du ved, frænde, at jeg ikke har deltaget i meget, siden jeg kom hjem til Island. Jeg kan nu se, hvad jeg skal gøre, og nu har jeg sagt, hvad jeg vil denne gang. Det kan være, at Torkel Lok kommer på steder, hvor hans ord agtes højere.“

Torgeir siger: „Jeg ser nok, frænde, at du ikke synes

om dette. Jeg kan ikke vide, hvorledes det vil ende, men hvis du ønsker det, vil vi støtte disse mænd, hvordan det så end går.“

Torkel sagde: „Jeg beder kun om denne ene ting, og jeg anser det for bedst, at hjælpen bliver givet.“

„Hvad er disse mænd selv i stand til at yde til fremme af deres sag?“ spørger Torgeir.

„Det er, som jeg sagde i dag, at vi trænger til støtte fra høvdinger; jeg selv har påtaget mig at føre sagen.“

Torgeir sagde, at så havde han hjælp behov, „og nu gælder det om at gribe sagen an så rigtigt som muligt. Men jeg tror, Torkel ønsker, at I skal besøge ham, før domstolene træder i virksomhed. I vil da opnå et af to for jeres stridighed, enten oprejsning eller endnu større ydmygelse end før og bedrøvelse og sorg. Gå nu hjem og vær ved godt mod; det kan nok behøves, når I skal strides med Ravnkel, at I holder modet oppe nogen tid; men sig ikke til nogen, at vi har lovet jer hjælp.“

Derpå gik de hjem til deres bod og var så oprømte, som om de havde drukket øl. Alle undrede sig over, hvorfor de så hurtigt var kommet i højt humør, eftersom de var langt nede, da de gik hjemmefra.

Kapitel 11

Nu opholder de sig der, til domstolene træder i funktion. Så kalder Sam sine mænd sammen og går til lov-bjerget; retten var sat. Sam gik dristigt frem for dommerne. Han begyndte straks at nævne vidner og fremførte sin sag mod Ravnkel Gode efter gældende landslov; han gjorde det fejlfrit og så dygtigt, at han havde

ære af det. Derefter kommer Tjostarssønnerne med en stor skare; alle folk fra den vestlige del af landet støttede dem, og det så ud til, at Tjostarssønnerne havde mange venner. Sam forfulgte sin sag og endte med at opfordre Ravnkel selv til at forsvare sig, medmindre der var nogen til stede, der ville føre forsvaret for ham på lovlig vis. Der lød stærkt bifald efter Sams tale, og der var ingen, der tilbød at føre forsvaret for Ravnkel.

Folk løb til Ravnkels bod og fortalte ham, hvorledes sagen stod. Da han havde fået besked, kaldte han straks sine mænd under våben og gik til stedet, hvor retten var sat. Han forestillede sig, at der nok kun var få modstandere, og han havde i sinde at vænne småfolk af med at sagsøge ham. Han agtede at fordrive dommerne fra deres sæde og hindre dem i udførelsen af deres hverv, så Sam ville blive nødt til at lade sin sag falde. Men det lod sig ikke gøre. Der var så stor en flok imod Ravnkel, at han ikke kunne komme frem til dommerne. Han blev trængt tilbage med stor overmagt, så at han ikke kunne komme til at høre sagsøgernes procedure; det var derfor vanskeligt for ham at fremføre sit forsvær.

Men Sam førte sagen igennem til den bitre ende, så Ravnkel på dette ting blev dømt fredløs.

Ravnkel går straks til sin bod, lader hestene føre frem og rider bort fra tinget. Han var meget utilfreds med sagens udgang, fordi noget sådant aldrig var overgået ham.

Han rider så østpå over Lyngdalshøjsletten og videre østpå til Sida og standser ikke, før han når hjem til Ravnkelsdal og slår sig ned på Adelbol og lod, som om intet var sket.

Men Sam blev på tinget og gik omkring og knejsede.

Der var mange mennesker, der var glade for, at sa-

gen havde fået den udgang, at Ravnkel var blevet ydmyget. De mindedes, at han havde behandlet mange uretfærdigt.

Kapitel 12

Sam venter, til tinget er slut. Da gør folk sig rede til at drage hjem. Han takker brødrene for deres støtte, og Torgeir spurgte Sam leende, hvordan han syntes, det gik.

Han var veltilfreds.

Torgeir spurgte: „Synes du nu, du er nået videre end før?“ Sam sagde: „Jeg synes, der er overgået Ravnkel en skam, som længe vil blive husket, og det er mange penge værd.“

„Manden er ikke fredløs, så længe han ikke ved en eksekutionsrets kendelse er tvunget bort fra sine besiddelser, og det skal ske på hans hjemsted fjorten dage efter tingets opløsning.“ Denne opløsning af tinget kaldes „våbentagen“, idet folk da drager hjem fra tinge.

„Men jeg formoder,“ siger Torgeir, „at Ravnkel er kommet hjem og agter at blive boende på Adelbol. Han har sikkert i sinde at beholde sit høvdingedømme. Og du agter vel at ride hjem og slå dig til ro på din gård, hvis du da er så heldig, at du når det. Jeg tænker, at du har fået det ud af din sag, at du kan kalde ham skovgangsmand, men de fleste vil nære samme skræk for ham som før, og du vil komme til at bøje dig endnu dybere.“

„Det er jeg ikke bange for,“ siger Sam.

„Du er en modig mand,“ siger Torgeir, „og jeg tror, at min broder Torkel ikke vil være karrig med at hjæl-

pe dig. Han vil nu følge dig, lige til sagen mellem dig og Ravnkel er afsluttet, og du kan slå dig til ro. I synes vel nu, at vi er nærmest til at følge jer, eftersom vi har taget os mest af sagen. Vi skal nu for en gangs skyld følge med dig til Østfjordene; du kender måske en anden vej dertil end den almindeligt brugte?”

Sam svarede: „Jeg vil drage samme vej, som jeg kom hertil østfra.“

Sam blev meget glad over Torgeirs tilbud.

Kapitel 13

Torgeir udvalgte 40 mand af sine folk til at følge sig; Sam havde også 40 mand. Dette følge var veludstyret både med våben og heste. De rider alle den samme vej, til de ved daggry kommer til Jøkelsdal, hvor de drager ad broen over åen. Det var om morgenen på den dag, da dommen om inddragning af Ravnkels gods skulle forkyndes.

Torgeir spørger, hvordan de bedst kunne overraske dem. Sam sagde, at det vidste han besked med. Han drejer straks fra vejen og op på fjeldfremspringet og rider så ad åsen mellem Ravnkelsdal og Jøkelsdal, til de kommer hen under det fjeld, ved hvis fod Adelbol ligger. Op i fjeldsletten strækker der sig en græsbevokset dal, men ned mod dalen var der en stejl fjeldbrink, og ved foden af den ligger gården. Der stod Sam af hesten og sagde: „Lad os nu slippe vore heste løs og lade 20 mand blive her for at passe på dem, mens vi andre 60 skynder os til gården; jeg tænker ikke, der er mange, der allerede er oppe.“

De gjorde, som han havde sagt. Stedet, hvor de lod

hestene græsse, kaldtes siden Hestekløften. De skyndte sig til gården. Det var over den tid, da folk plejer at stå op, men på gården havde de endnu ikke rejst sig. De brød døren op med en træstamme og trængte ind. Ravnkel lå i sin seng. De greb ham og alle hans våbenførende huskarle og trak dem ud. Kvinder og børn blev drevet ind i et hus. På tunet stod et udhus; derfra og hen til stuehusvæggen var der anbragt en stang til at tørre tøj på. Ravnkel og hans mænd blev ført derhen. Han kom med mange tilbud for sig selv og sine mænd; men da det ikke hjalp, bad han om, at hans mands liv måtte blive skånet, „fordi de ikke har forbrudt sig imod jer; det er ikke nogen vanære for mig, at I dræber mig; jeg skal heller ikke bede for mit eget liv, men jeg beder om, at I vil lade mig slippe for mishandling; det har I ingen ære af.“

Torkel sagde: „Efter hvad vi har hørt, har du ikke været videre medgørlig over for dine uvenner, så det er rimeligt, at du i dag selv får at føle, hvordan det er.“

Så tager de Ravnkel og hans mænd og bandt deres hænder på ryggen. Derpå brød de udhuset op og tog reb ned fra krogene; siden tager de deres knive og gennemborer deres haser, trækker rebene igennem hullerne, kaster dem op over stangen og binder på den måde 8 mand sammen.

Da sagde Torgeir: „Nu er det gået dig, som du har fortjent, Ravnkel, og du ville vel næppe have troet det muligt, at du skulle komme til at lide en sådan skam, som det nu er sket. Men hvad agter du nu at gøre, Torkel? Vil du blive her hos Ravnkel og passe på ham og hans mænd, eller vil du tillige med Sam drage et pileskuds afstand fra gården og forkynde dommen

om ejendommens inddragelse på en stenbakke, hvor der hverken er ager eller eng?"

Dette skulle på den tid gøres, når solen var lige i syd. Torkel sagde: „Jeg vil blive siddende her hos Ravnkel; det synes jeg, der er mindst ulejlighed ved.“

Torgeir og Sam gik så bort og forkyndte dommen om ejendommens inddragelse; derpå gik de hen og tog Ravnkel og hans mænd ned og satte dem på tunet, og da var blodet strømmet dem ned for øjnene.

Da sagde Torgeir til Sam, at han skulle gøre med Ravnkel, hvad han ville, „for nu synes jeg ikke, han er vanskelig at have med at gøre.“

Sam svarer da: „To vilkår giver jeg dig at vælge imellem, Ravnkel. Det ene er, at du og de mænd, som jeg bestemmer, skal føres bort fra gården og dræbes; men da du har mange at forsørge, vil jeg forunde dig at sørge for dem. Og hvis du vil beholde dit liv, da skal du drage bort fra Adelbol med alle dine folk og de ejendele, som jeg bestemmer, og det bliver ikke mange, og jeg vil overtage din gård og dit godedømme. Hverken du eller dine arvinger skal nogen sinde kunne gøre krav derpå. Det skal ikke være dig tilladt at bo nærmere ved end øst for Fljotsdalsfjeldsletten. Hvis du vælger dette vilkår, må du give mig håndslag derpå.“

Ravnkel sagde: „Mange ville synes, at en hurtig død var bedre end en sådan skammelig medfart; men det går mig som mange andre, at jeg vælger livet, når der er mulighed for at beholde det. Jeg gør det mest for mine sønners skyld, fordi de kun vil have ringe mulighed for at komme frem, hvis jeg dør fra dem.“

Så blev Ravnkel løst og gav Sam myndighed til selv at bestemme sagens udfald. Sam bestemte selv, hvad

Ravnkel skulle have af ejendelene, og det var meget lidt. Ravnkel fik sit spyd med sig, men ikke flere våben. Denne dag drog Ravnkel og hans folk bort fra Adelbol.

Torgeir sagde til Sam: „Jeg ved ikke, hvorfor du gør dette; selv vil du mest komme til at angre, at du skænker ham livet.“

Sam svarede, at det skulle være sådan.

Kapitel 14

Ravnkel flyttede nu østpå over Fljotsdalsfjeldsletten og tværs over Fljotsdal øst for Lagarfljot. Ved enden af søen lå en lille gård, som hed Lokhilla. Denne jord købte Ravnkel på kredit, da hans penge ikke strakte til andet og mere end at sætte bo. Folk talte meget om, hvordan hans overmod var blevet knækket, og mindedes det gamle ordsprog, at hovmod står for fald. Gårdens jordtilliggende var skovbevokset og vidt udstrakt, men bygningerne var ringe; af den grund kunne han købe jorden for små penge.

Ravnkel satte meget i gang uden at tage hensyn til, hvad det kostede; han fældede skoven, som var stor, og rejste en anselig gård, der blev kaldt Ravnkelssted. Den har altid været anset for en god gård. Det første år var det forbundet med mange ulemper for Ravnkel at bo der. Han satte meget ind på fiskeriet. Ravnkel deltog selv ivrigt i arbejdet, mens gården var under opførelse. Han opdrættede kalve og kid det første år og havde lykken med sig, så at næsten alle de dyr, han havde ansvaret for, levede. Man kunne således sige, at det var lige ved, der var to hoveder på hvert dyr. Sam-

me sommer blev der gjort stor fiskefangst i Lagarfljot. Folk i herredet havde derfor deres rigelige udkomme, og det fortsatte hver sommer.

Kapitel 15

Sam bosatte sig på Adelbol efter Ravnkel, og siden holder han et stateligt gilde og indbyder dertil alle Ravnkels tingmænd. Sam tilbyder dem, at han vil være deres høvding i Ravnkels sted. De gik ind derpå, men var dog ikke alle enige om den sag.

Tjostarssønnerne rådede ham til, at han skulle være venlig, gavmild og hjælpsom over for sine undergivne og støtte enhver, som trængte dertil; „så er de ikke mænd, hvis de ikke følger dig trofast, når du har det behov. Vi giver dig dette råd, fordi vi ønsker, det skal gå dig godt, da du efter vor opfattelse er en uforfærdet og flink mand. Pas nu godt på og vær forsigtig, for det er vanskeligt at vogte sig for onde mennesker.“

Tjostarssønnerne lod Frøjfaxe og hans stod hente og sagde, de gerne ville se dette værdifulde dyr, som var så meget omtalt. Så blev hestene hentet hjem, og brødrene så på dem.

Torgeir sagde: „Disse heste ser ud til at kunne gøre god gavn på gården. Det er mit råd, at de kommer til at gøre al den nytte, de orker, ved at arbejde, indtil de ikke kan længere på grund af alder. Og denne hingst synes mig ikke bedre end andre, snarere værre, eftersom den har givet anledning til meget ondt. Jeg vil ikke, at den skal forvolde flere drab, end der allerede er sket. Det må nu være rimeligt, at han, der ejer den, også overtager den.“

De fører så hingsten ned over tunet. En klippe rejser sig ud mod åen, og nede i den er der et dybt høl. De fører nu hesten ud på klippen. Tjostarssønnerne trak et klæde over hestens hoved, binder tunge sten om halsen på den, tager nogle lange stænger og støder den ud over kanten, så den omkom. Stedet kaldes siden Frøjfaxe-klippen.

Nedenfor står det gudehov, som Ravnkel havde ejet. Torkel ville derind. Han tog klæderne af alle gudebillederne. Derefter lader han tænde ild i hovet, og det hele brænder.

Så gør gæsterne sig rede til at drage bort. Sam udvælger nogle fortrinlige kostbarheder og forærer brødrene. De forsikrer hinanden om deres fuldkomne venskab og skilles som de bedste venner. De rider nu den lige vej vestpå til fjordene og kommer hjem til Torskefjord med hæder. Sam lod Torbjørn bosætte sig på Leikskåle. Sams kone flyttede til Adelbol til sin mand, og de boede der en tid.

Kapitel 16

Ovre østpå i Fljotsdal hørte Ravnkel om, at Tjostarssønnerne havde dræbt Frøjfaxe og nedbrændt hovet. Han sagde: „Jeg mener, det er tåbeligt at tro på guderne,“ og forsikrede, at han aldrig mere ville tro på dem. Det overholdt han også, idet han aldrig siden blottede.

Ravnkel sad på Ravnkelssted og samlede gods. Han vandt hurtigt stor anseelse i herredet, og alle rettede sig efter ham.

På denne tid kom der særdeles mange skibe fra Nor-

ge til Island. Der var overordentlig mange mænd, der tog land i herredet i Ravnkels tid; men ingen fik lov at sidde i fred på sin jord, medmindre de forinden havde opnået tilladelse af Ravnkel til at bosætte sig. De blev også alle nødt til at love ham deres hjælp. Til gengæld lovede han dem sin støtte. Han lagde alt land øst for Lagarfljot under sig. Dette tinglag blev snart meget større og tættere bebygget end det, han tidligere havde haft. Det nåede op i Skridedal og helt op langs Lagarfljot. Der var nu kommet god orden i hans tinglag. Manden var meget mere afholdt end før; han havde det samme sindelag, når det gjaldt hjælpsomhed og gæstfrihed, men han var nu meget mere afholdt, omgængelig og medgørlig i alle henseender end før.

Sam og Ravnkel traf ofte hinanden, når folk kom sammen, men de talte aldrig om deres gamle mellemværende. Således gik der seks år.

Sam var vellidt af sine tingmænd, fordi han var omgængelig, rolig og god til at give klar besked. Han huskede de råd, som brødrene havde givet ham. Sam yndede at være iøjnefaldende og prægtigt klædt.

Kapitel 17

Det fortælles, at der kom et skib fra havet ind i Reydarfjord; skibets fører var Øjvind Bjarneson. Han havde været borte fra Island i syv år og var blevet en meget dygtig og rask mand. Han fik hurtigt at vide, hvad der var sket, men udtalte sig ikke videre i den anledning. Han var en mand, der ikke var tilbøjelig til at blande sig i andres sager.

Så snart Sam hører, at han er kommet, rider han

ned til skibet, og der blev stor glæde mellem brødrene over gensynet. Sam byder ham med sig hjem. Øjvind tager imod tilbudet og beder Sam ride i forvejen og sende heste ned til skibet for at fragte varerne hjem. Han sætter sit skib på land og ordner det. Sam rider hjem og sender heste efter Øjvind, og da han har læsset sine varer, drager han til Ravnkelsdal op langs Reydarfjord.

De var fem foruden Øjvinds tjener. Han var islænding og i familie med Øjvind, der havde taget ham fra fattige kår, bragt ham med udenlands og holdt ham som sig selv. Denne gerning var blevet meget omtalt, og det var den almindelige mening, at der var få, som var Øjvinds lige.

De rider op på Torisdalshøjslette og drev foran sig 16 heste, alle belæssede med kløvbyrder. Der var to af Sams huskarle og tre købmænd fra skibet. De var alle iført røde klæder og red med skinnende skjolde. De rider tværs over Skridedal og over åsen over til Fljotsdal til det sted, der hedder Bulungsmarkerne, og så ned på Gilsåodden. Denne å løber østfra ned til søen mellem Halormssted og Ravnkelssted. Så rider de op langs med Lagarfljot ned for tunet ved Ravnkelssted, så omkring den inderste del af søen og over Jøkelså ved Skålevad. Det var da midt mellem vågnetid og davretid. Nede ved vandet stod en tjenestekvinde og vaskede sit lærred. Hun ser mændene komme ridende. Kvinden samler sit lærred sammen og løber hjem. Hun smider tøjet fra sig ude ved en brændestabel og løber ind. Ravnkel var endnu ikke stået op, og nogle venner lå i soveværelset, men arbejdsfolkene var gået til deres arbejde. Det var i høststens tid.

Konen sagde, da hun kom ind: „Det er for det meste

sandt, hvad man sagde i gamle dage, at som man ældes, så arges man. Den anseelse, der vindes tidligt, bliver der ikke meget af, hvis man siden selv opgiver den med vanære og aldrig har mod til at søge oprejsning; men det er mærkeligt at møde noget sådant hos en mand, der dog har været modig. Anderledes er det med dem, der vokser op hos deres fader og synes jer for intet at regne i sammenligning med jer selv, men som dog, når de er voksne, farer fra land til land og opnår den største anseelse, hvor de kommer hen; og når de så kommer hjem, mener de endog om sig selv, at de står højere end høvdingerne. Øjvind Bjarneson red over åen her ved Skålevad med så skinnende et skjold, at det lyste af det. Han er så anselig en mand, at han var værd at hævne sig på. Tjenestekvinden bliver ved at ægge ham ivrigt.

Ravnkel rejser sig da op og svarer hende: „Det kan godt være, at meget af det, du siger, kun er alt for sandt, selv om du ikke har sagt det i en god hensigt. Det er derfor bedst, at dit arbejde øges; skynd dig sydpå til Videmarkerne til Hallsteinssønnerne, Sigvat og Snorre. Bed dem hurtigt komme til mig sammen med de våbenføre mænd, de har hos sig.“

En anden tjenestekvinde sender han ud til Rolfssted efter Rolfsønnerne Tord og Halle og de våbenføre mænd, der var der.

Alle disse mænd var gæve og meget dygtige. Ravnkel sendte også bud efter sine huskarle. De blev i alt 18. Da de var rusede til tænderne, red de over åen på det samme sted som de andre.

Da var Øjvind og hans følge kommet op på højsletten. Han rider vestpå, til han kom midt på højsletten til det sted, som hedder Bersevejene. Der er en mose uden grønsvær, og det er, som om man rider i det bare dynd; hestene gik jævnlig i til knæet eller til midt på benet, undertiden til bugen; men underneden er der så hårdt som sten. Vest derfor er der en stor, stenet strækning med sparsom vegetation.

Da de kommer ud på den stenede strækning, ser Øjvinds tjener sig tilbage og siger: „Der kommer nogle mænd ridende efter os, mindst 18; der er en høj mand til hest i mørkt tøj, jeg synes, han ligner Ravnkel Gode, skønt det nu er længe siden, jeg har set ham.“

Øjvind siger: „Hvad kommer det os ved? Jeg ved ikke af, at jeg har nogen grund til at være bange for Ravnkels ridt; jeg har ikke gjort ham noget. Han kan jo have ærinde vestpå i dalen for at besøge sine venner.“

Tjeneren svarer: „Jeg har på fornemmelsen, at det er dig, han vil træffe.“

„Jeg ved ikke af, at der er forefaldet noget mellem ham og min broder Sam, siden de indgik forlig.“ Tjeneren svarer: „Jeg ville dog ønske, at du rider bort vestpå ind i dalen, så er du i sikkerhed. Jeg kender Ravnkels sind og ved, at han ikke vil gøre os noget, hvis han ikke får fat i dig. Hvis du er i sikkerhed, er vi det alle. Så er der ikke noget dyr i snaren, og det er lige meget, hvad der bliver af os.“

Øjvind sagde, at han ikke ville ride af vejen, „jeg ved jo ikke engang, hvem det er, og mange vil synes, det er latterligt, at jeg løber min vej uden at vide, hvad jeg løber for.“

De rider nu vestpå over den stenede strækning. Foran dem lå en anden mose, som hedder Oksemosen; den er tæt bevokset med græs, men der er steder i den, der er så bløde, at der næsten er ufremkommeligt over dem. Derfor lagde den gamle Halfred vejen ovenom, selv om den var længere. Øjvind rider vestpå over mosen. Hestene sank jævnlig i for dem, og det sinkede dem meget. De andre halede hurtigt ind på dem, da de red uden oppakning. Ravnkel og hans folk rider nu også ud på mosen. Øjvind og hans folk er kommet over den. De ser da Ravnkel og hans to sønner.

De bad da Øjvind ride bort. „Vi er nu over de vanskelige steder, og du vil kunne nå til Adelbol, mens mosen er imellem dig og dem.“

Øjvind svarer: „Jeg vil ikke flygte for disse mænd, som jeg intet ondt har gjort.“

De rider så op på åsen. Der er nogle små fjelde på åsen; inde på fjeldene er der en meget forblæst grustrækning, som er bevokset med marchalm. Til alle sider er der stejle skrænter. Øjvind rider hen til denne grusflade; der står han af hesten og venter på dem. Så siger han: „Nu vil vi snart få at vide, hvad de vil.“

Så gik de op på grusbanken og brød nogle sten løs. Ravnkel drejer af fra vejen og sydpå til banken. Han sagde ikke et ord til Øjvind, men gik straks til angreb. Øjvind forsvarede sig godt og tappert. Øjvinds tjener syntes ikke, han var stærk nok til at deltage i kampen; han tog derfor sin hest og rider vestpå over åsen til Adelbol og fortæller Sam, hvad der er på færde. Sam satte sig straks i bevægelse og sendte bud efter sine folk. De blev i alt 20 mand, og dette følge var vel udrustet. Sam rider østpå til fjeldsletten og hen til kamppladsen.

Mellemværendet var afgjort, Øjvind og alle hans folk var faldet, og Ravnkel var efter fuldbragt værk redet østpå.

Det første, Sam gjorde, var at undersøge, om der var liv i hans broder. Men arbejdet var gjort grundigt. De var døde alle fem. Af Ravnkels mænd var der faldet 12, de andre 6 var redet bort.

Sam dvælede der kun en kort stund; han bad straks sine mænd ride efter Ravnkel og hans mænd, der red alt, hvad de kunne, på deres trætte heste.

Så sagde Sam: „Vi skal nok indhente dem, da de har trætte heste, mens alle vore er udhvilede. Det er tvivlsomt, om vi når dem, inden de er sluppet over fjeldsletten.“

Da var Ravnkel nået østpå over Oksemosen.

Begge parter rider nu, til Sam er kommet til kanten af fjeldsletten. Han så da, at Ravnkel var kommet længere ned mellem bakkerne, og skønner, at han vil slippe bort ned i herredet.

Han sagde så: „Her vil vi vende og drage tilbage, for nu vil Ravnkel få let ved at skaffe sig hjælp.“

Under disse omstændigheder vender Sam da om og kommer til stedet, hvor Øjvind lå. De går i gang med at kaste en gravhøj over ham og hans kammerater. Stederne dér kaldes siden Øjvindsbakke, Øjvindsfjeld og Øjvindsdal.

Kapitel 19

Sam drager så hjem til Adelbol med alle varerne. Da han er kommet hjem, sender han besked til sine tingmænd, at de skal møde hos ham næste morgen før dav-

retid; han agter sig østpå over fjeldsletten. „Så får vor færd blive, som den kan.“

Allerede om aftenen, da Sam gik i seng, var der kommet mange mænd.

Ravnkel red hjem og fortalte, hvad der var sket. Han sætter sig til at spise, og så samler han så mange mænd hos sig, at han har 70, og rider med dem vestpå over fjeldsletten og kommer uventet til Adelbol, griber Sam i sengen og fører ham ud.

Ravnkel sagde så: „Nu har dine sager taget en vending, som for en tid siden ville have forekommet dig utrolig, idet jeg nu har dit liv i min vold. Jeg skal nu ikke være værre mod dig, end du var imod mig. To vilkår vil jeg byde dig at vælge imellem; det ene er at blive dræbt, det andet, at jeg ene skal afgøre udfaldet af vort mellemværende.“

Sam sagde, at han valgte at beholde livet, men fandt, at begge vilkår var hårde.

Ravnkel sagde, at deri var han enig med ham, „men jeg har noget at gengælde dig, og jeg skulle have behandlet dig betydeligt bedre, hvis du havde fortjent det. Du skal flytte fra Adelbol til Leikskåle og bosætte dig på din gård der. De ejendele, som har tilhørt Øjvind, skal du få lov til at tage med dig. Men du må ikke føre andet og mere herfra, end du selv i sin tid har bragt hertil. Jeg selv vil igen overtage mit høvdingedømme såvel som hus og gård. Jeg ser, at min ejendom er vokset godt, men det skal du ikke nyde godt af. Du får ingen bøder for din broder Øjvind, fordi du optrådte med så ublu krav efter din frænde Ejnar. Ham har du fået rigelig erstatning for, ved at du har rådet for mit høvdingedømme og mit gods i seks år. Drabet på Øjvind synes mig at kunne gå lige op imod den

mishandling, du lod mig og mine mænd lide. Du fordrev mig fra egnen, men jeg finder mig i, at du bliver på Leikskåle. Det vil også kunne gå an, hvis du ikke til din egen fortræd bliver for overmodig. Du skal være min underordnede, så længe vi begge lever. Du skal også vide, at jo mere ondt der er os imellem, des værre vil det gå dig.“

Sam flytter nu med sine folk ned til Leikskåle og bosætter sig der.

Kapitel 20

Nu sætter Ravnkel sine folk i gang med arbejdet på Adelbol. Sønnen Tore anbringer han på Ravnkelssted, selv har han nu høvdingedømmet i begge bygdelag. Asbjørn var hos sin fader, fordi han var yngre.

Sam sad denne vinter på Leikskåle, han var tavs og holdt sig for sig selv; det var folks opfattelse, at han syntes, det var gået ham ilde.

Men mod slutningen af vinteren, da dagene begyndte at blive længere, drog Sam af sted med en anden mand og tre heste, over broen og derfra over Mødredalsfjeldsletten og så over Jøkelså oppe på fjeldet, derefter til Myvatn, derfra over Fljotsfjeldsletten og Ljosavatnsskard og standsede ikke, før han kom vestpå til Torskefjord. Han blev vel modtaget der. Torkel var nylig kommet hjem til Island; han havde været udenlands i fire år. Sam blev der en uge og hvilede sig. Siden fortæller han om sit mellemværende med Ravnkel og beder brødrene om hjælp og støtte endnu en gang.

Denne gang var det mest Torgeir, der svarede på

brødrenes vegne. Han sagde, at han ikke ville have noget med sagen at gøre; „vi bor langt fra hinanden. Vi syntes, vi havde lagt det vel til rette for dig, før vi skiltes, så det havde været let for dig at klare. Det er nu gået, som jeg ventede, da du lod Ravnkel beholde livet, at du i høj grad ville komme til at fortryde det. Vi tilskyndede dig stærkt til at dræbe ham, men du ville selv råde. Det er nu let at se, hvor meget klogere han er end du, eftersom han lod dig sidde i fred og først gik til angreb, da han havde fået ham ryddet af vejen, som han anså for en farligere mand. Vi kan ikke foretage os noget i anledning af den ulykke, der har ramt dig. Vi er heller ikke så forhippede på at komme i klammeri med Ravnkel, at vi oftere har lyst til at sætte vor anseelse på spil af den grund. Men vi vil tilbyde dig og alle dine husfolk at komme herhen og give jer ind under os, hvis du lettere kan finde dig tilfreds med det end med at være i Ravnkels nærhed.“

Sam siger, at det ønskede han ikke, han ville hjem nu og bad dem bytte heste med sig. Det var de straks villige til.

Brødrene ville give Sam gode gaver, men han ville ikke tage imod dem; de var nogle småtskårne mennesker, sagde han. Så red Sam hjem og boede på sin gård, til han blev gammel. Han fik ikke oprejsning over for Ravnkel, så længe han levede.

Minimale Men Ravnkel sad på sin gård og vedligeholdte sin anseelse. Han døde af sygdom, og hans gravhøj er i Ravnkelsdal uden for Adelbol; der blev lagt meget gods i højen hos ham, hele hans rustning og hans gode spyd.

Hans sønner overtog høvdingedømmerne. Tore boede på Ravnkelssted og Asbjørn på Adelbol. De var

fælles om høvdingedømmerne og regnedes for anselige mænd.

Og hermed ender Ravnkels saga.